

1-TOM, 12-SON
INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA YAXSHILIK VA YOMONLIK
KONSEPTINING MAQOLLARDAGI O'RNI

Termez state university

Department of Foreign filology, Teacher

Mavlanova Gulnigor Baxriddin kizi

Department of Foreign filology, Student

Bahriddinova Muxlisa Baxriddin Qizi

mavlanova.gulnigor@bk.ru

Annotatsiya. Mazkur maqolada ingliz va o'zbek tillarida yaxshilik va yomonlik konseptining maqollardagi o'rni va xususiyatlari yoritiladi.

Kalit so'zlar: leksik-semantik xususiyatlar, kognitiv- diskursiv, lingvistik-madaniy yondashuvlar

Annotation. This article describes the role and characteristics of the concept of good and evil in English and Uzbek proverbs.

Key words: lexico-semantic features, cognitive-discursive, linguoculturological approaches.

Tadqiqotlar psixologik, etik dunyoqarashlarni namoyon etish bilan bog'liq muammolarni o'rga- nishga qaratilgan bo'lib, haqiqat, yolg'on, taqdir kabi psixologik, axloqiy tushunchalarni qamrab oladi. Shunga o'xshash umuminsoniy g'oyalar qatorida yaxshilik va yomonlik kategoriyasi o'rin olgan bo'lib, madaniy, kognitiv, diskursiv, sistem-paradigmatik yondashuvlar asosida yoritilgan.

Yaxshilik va yomonlik -axloq shunoslik fanining juft tushunchasi. Odamlarning xatti-harakatlariga, ijtimoiy hodisalarga berilgan ijobiy yoki salbiy bahoni ifodalaydi. Yaxshilik - eng muhim fazilat bo'lib, inson faoliyatining asl va azaliy mohiyatini anglatadi. U insonga kuchli ruhiy lazzat bag'ishlashi barobarida, uni shaxsga aylantiradigan haqiqiy baxtga olib boradi. Shuning uchun ham "ezgu (yaxshi) fikr", "ezgu (yaxshi) so'z", "ezgu (yaxshi) amal" tushunchalari Avestodan tortib, barcha muqaddas kitoblarda yetakchi o'rin egallagan. Yaxshilik insonning axloqiy va amaliy faoliyatida yuzaga chiqib, unda kamtarlik, ochiqko'ngillilik, mardlik, halollik, insoflilik, adolat, rostgo'ylik kabi fazilatlar mujassam bo'ladi. Yomonlik - yaxshilikning ziddi, shaxs va jamiyat taraqqiyotiga to'sqinlik qiluvchi illat. Yolg'onchilik, pastkashlik, munofikdik, behayolik, rahmsizlik, nomardlik, xiyonat kabi tushunchalarda namoyon bo'ladi. Diniy nuqtai nazardan yaxshilik ilohiy inoyat,

1-TOM, 12-SON

yomonlik esa insondagi shaytoniy va hayvoniy xislatlarning ifodasi tarzida talqin qilinadi; yaxshilik ham, yomonlik ham insonning ixtiyor erkinligidan qay darajada foydalanishining oqibati sanaladi. O'zbek tilida yaxshilik va yomonlik illati aks etgan bir qancha maqollar mavjud. Ular o'zbek xalqi madaniyatini yaqqol ifodasi hisoblanadi.

Yaxshilik va yomonlikni bilmaslik inson hayotining eng bezovta qiluvchi faktidir.

Yomonlik manbai behuda, yaxshilik manbai esa rahmdildir.

Yomonlikni sezmagan ahmoq, yaxshilikni sezmagan- baxtsizdir

Yuqoridagi misollardan shuni ko'rishimiz mumkinki, "yaxshilik" va "yovuzlik" konseptlarini ifodalovchi bu kabi aforizm va maqollarda insonni imkon qadar yaxshilik qilishga va bu qilgan ezguliklari insonlar qalbida boqiy yashashiga urg'u berilgan. Shuningdek, bu ezgu amallar va insonlarning qalbidagi ezgulik urug'lari insonning hayoti yaxshi kechishiga va uning ichki dunyosi sokinligiga o'z hissasini qo'shishi madh etilgan. Bundan farqli o'laroq, "yomonlik" konseptini o'zida jo qilgan. yuqoridagi maqollarda biz yomon ishlarimiz va chirkin o'ylarimiz oqibatda yaxshilik olib kelmasligi va hayotimiz behalovatlikda o'tishini hamda qilgan qabih amallarimiz va o'ylarimiz o'zimizga qaytib kelishini guvohi bo'lishimiz mumkin. Ingliz milliy madaniyatida ham maqollarning ahamiyati yuqori hisoblanadi. Chunki maqollar shu xalq vakillariga tegishli bo'lib, har bir maqol o'zida xalqning hayotini aks ettiradi. Quyida ingliz lisoniy tasvirida "yaxshilik" va "yovuzlikni" ifoda etuvchi bir qancha aforizm va maqollarga to'xtalib o'tamiz.

It is not from reason that justice springs, but goodness is born of wisdom-

Adolat paydo bo'lishi aqldan emas, biroq ezgulik donolikdan tug'iladi.

Muallif bu hikmatli so'zlari bilan yaxshilikni kelib chiqish sababi donolik va aql zakovat ekanligiga ishora qilmoqda.

Goodness is love in action, love with its hand to the plow, love with the burden on its back, love following his footsteps who went about continually doing good.

Yaxshilik bu amaldagi sevgi, o'z qo'li bilan yerga bo'lgan muhabbat, yelkasidagi og'ir yukni sevish, doimo yaxshilik qilib yurgan inson izidan borishdir. Yaxshilik qilish bu qilayotgan amallarini sevishi, mehnat qilishdan qochmaslik,

1-TOM, 12-SON

yelkasida turgan vazifalardan tonmaslik va uni sidqidildan bajarish hamda yaxshilik qilishni o'ziga odat qilgan insonlar yo'lidan ketish kabi xislatlarni o'z ichiga oladi.

Nothing can be compared to a faithful friend, and no weight of gold and silver is able to countervail the goodness of his fidelity

Hech narsani sodiq do'st bilan taqqoslash mumkin emas va hech qanday oltin va kumush uning sadoqati hamda yaxshiliklariga teng kelolmaydi.

Ushbu maqol ingliz tilidagi:

"A friend in need is a friend indeed" maqoliga mos keladi ya'ni haqiqiy do'st kulfatda bilinadi. Insonning yaxshi va yomon kunlarida yonida qarindoshlaridan tashqari haqiqiy do'stlari ham turadi, imkoni boricha do'stiga yordam qo'lini cho'zadi. Kerak paytda ko'rsatilgan yordam esa yaxshilikdir. Sunday yaxshiliklarning qiymatini biz ingliz xalqining aforizmlarida ko'rishimiz mumkin. Ingliz rohiblaridan biri Rohib Augustin yaxshi va yomon insonlarga quyidagicha ta'rif berib, ular orasidagi farqni mohirona tasvirlagan. *"The good man is free, even if he is a slave. The evil man is a slave, even if he is a king"*[7.89]. -Yaxshi inson ozoddir garchi u qui bo'lsa ham. Yomon inson quldir garchi u shoh bo'lsa ham. Evil so'zi ham ot ham sifat so'z turkumi bo'lib kelishi mumkin. Ushbu maqolda evil sifat so'z turkumida kelib yomon, yovuz kabi ma'nolarni beryapti.

Yuqoridagilardan shuni ko'rishimiz mumkinki, yaxshilik va yovuzlik konseptlari mavhum tushuncha hisoblanib bevosita insonning bilish jarayoni bilan bog'liqdir. "Yaxshilik" va "yovuzlik" konseptlarini o'zida ifoda etgan aforizmlar bevosita muallifning ijod mahsuli bo'lib, o'zining yo o'zi guvoh bo'lgan holatlarga, bildirgan xolisona yondashuvi hisoblanibgina qolmasdan, balki davrining, jamiyatning qarashlarini va hayot tarzini o'zida mujassam etgan haqiqatlardir.

1-TOM, 12-SON
REFERENCES

- 1) Homidiy H, Abdullayeva Sh, Ibrohimova S. Adabiyotshunoslik terminlari lug'ati. - T.: "O'qituvchi", 1967.-B.35
- 2) Toshpo'latov Z. Aforizmlarning janr xususiyatlari va badiiyati: Filol.fanlari nomzodi...diss.avtoref. T.2006.-B.8
- 3) Ner Le'Elef. Book of quotations. Jewish Quarter, Old City.2004.-P.66
- 4) Bahriddinova, Y. (2023). Ingliz va o'zbek tillarida kompyuter lingvistikasining leksikografik muammolari. Евразийский журнал социальных наук, философии и культуры, 3(2), 145-148.
5. Бахриддинова, Ю. (2023). Lexicographic foundations of translation in computer linguistics. Издается по решению редакционно-издательского совета ВлГУ, 170.

